

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**VPLIV FINANČNE KRIZE NA MALA IN SREDNJA
PODJETJA V SLOVENIJI**

Ljubljana, december 2010

PETRA RISTEVSKI

IZJAVA

Študentka Petra Ristevski izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Tee Petrin, in da dovolim objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 9.12.2010

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 VLOGA MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ	2
1.1 POMEN IN OPREDELITEV MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ	2
1.2 PREDNOSTI IN SLABOSTI MALIH PODJETIJ	4
1.3 OPREDELITEV MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ V EVROPSKI UNIJI IN SLOVENIJI	5
1.4 PRIMERJAVA MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ V EVROPSKI UNIJI IN SLOVENIJI	6
2 OZADJE FINANČNE KRIZE	10
2.1 OPREDELITEV KRIZE	10
2.2 NASTANEK FINANČNE KRIZE.....	11
2.3 VPLIV FINANČNE KRIZE NA MALA IN SREDNJA PODJETJA V EVROPSKI UNIJI	12
3 ANALIZA VPLIVA FINANČNE KRIZE NA POSLOVANJE MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ V IZBRANIH DEJAVNOSTIH V SLOVENIJI	13
4 RAZPRAVA O REZULTATIH ANALIZE.....	18
SKLEP	20
LITERATURA IN VIRI	22
PRILOGE	

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Prednosti in slabosti malih podjetij</i>	4
<i>Tabela 2: Kriteriji za razvrščanje podjetij</i>	6
<i>Tabela 3: Število vseh podjetij in delež MSP v Sloveniji v obdobju od leta 2002 do 2009...</i>	7
<i>Tabela 4: Število vseh zaposlenih in delež zaposlenih v MSP v Sloveniji v obdobju od leta 2002 do 2009</i>	7
<i>Tabela 5: MSP po številu podjetij, zaposlenosti, dodane vrednosti v nefinančnem sektorju v Sloveniji in EU-27, 2006</i>	8
<i>Tabela 6: Napoved rasti proizvodnje po velikostnih razredih za nefinančni sektor za EU-27 v obdobju 2009-2011 (v %)</i>	12
<i>Tabela 7: Napoved rasti zaposlenosti po velikostnih razredih za nefinančni sektor za EU-27 v obdobju 2009-2011 (v %)</i>	13
<i>Tabela 8: Prikaz poslovanja MSP v predelovalni dejavnosti v letu 2008 in 2009</i>	14
<i>Tabela 9: Prikaz poslovanja MSP v gradbeništvu v letu 2008 in 2009</i>	14
<i>Tabela 10: Prikaz poslovanja MSP v trgovini; vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2008 in 2009</i>	15
<i>Tabela 11: Prikaz poslovanja MSP v prometu in skladiščenju v letu 2008 in 2009</i>	16
<i>Tabela 12: Prikaz poslovanja MSP v finančnih in zavarovalniških dejavnosti v letu 2008 in 2009</i>	17

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Število MSP v Sloveniji in EU- 27 v nefinančnem sektorju v obdobju od leta 2002 do 2008</i>	9
<i>Slika 2: Zaposleni v MSP V Sloveniji in EU- 27 v nefinančnem sektorju v obdobju od leta 2002 do 2008</i>	9
<i>Slika 3: Dodana vrednost v MSP v Sloveniji in EU-27 v nefinančnem sektorju v obdobju od leta 2002 do 2008</i>	10

UVOD

Pomen malih in srednjih podjetij v današnjem času zelo narašča v Evropi kot tudi v Sloveniji. Predstavljajo gonilno silo gospodarske rasti, zagotavljanja novih delovnih mest, inovativnosti in razvoja. Z vidika konkurenčnosti zaradi svoje fleksibilnosti predstavljajo ključni del dinamičnega gospodarstva.

Trenutno smo v času velikih sprememb. Finančna kriza je povzročila velik šok v gospodarstvu. Podjetja se soočajo z izgubo dobička, ki je prerasel v izgubo delovnih mest. Posledice so rast brezposelnosti in padec življenjskega standarda.

Namen pričujočega dela je analizirati mala in srednja podjetja (v nadaljevanju MSP) v Sloveniji v primerjavi z MSP v Evropski Uniji (nadaljevanju EU) ter primerjati poslovanje MSP po dejavnosti, opredeljeni po standardni klasifikaciji (v nadaljevanju SKD) 2008. Zanimala me je struktura podjetij po velikosti ter prispevek vsake skupne velikosti podjetij k zaposlenosti, prihodku in dobičku.

Cilj diplomske naloge je ugotoviti vpliv finančne krize na poslovanje MSP v Sloveniji, v dejavnostih gradbeništva, prometa in skladiščenja, predelovalni dejavnosti, trgovini ter finančni in zavarovalniški dejavnosti, ki jih je kriza ali najbolj prizadela ali pa so MSP nadpovprečno zastopane glede na ostale dejavnosti.

Diplomsko delo je razdeljeno na tri dele. V prvem sem opredelila pomen MSP na področju Slovenije in EU in izpostavila njihove prednosti in slabosti. Vse opredelitve sem pridobila s proučevanjem domače in tuje literature ter virov. V drugem delu sem predstavila ozadje o svetovni finančni krizi. Opredelila sem razloge za nastanek krize in predstavila posledice finančne krize na MSP v EU. V tretjem delu sem analizirala vpliv finančne krize na poslovanje MSP v Sloveniji. Izpostavila sem tiste dejavnosti, ki so utrpeli največjo škodo. Najprej sem opredelila cilj raziskave, nato pojasnila metodologijo ter preučila spremembe na področju zaposlovanja, prihodkov in dobička. Skozi diplomsko nalogo sem sledila cilju: analizirati vpliv finančne krize na poslovne rezultate MSP.

V sklepu sledijo ugotovitve, do katerih sem prišla na podlagi primerjav kriterijev ločevanja podjetij.

1 VLOGA MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ

V prvem delu bom opredelila pomen malih in srednjih podjetij z vidika konkurenčnega gospodarstva in predstavila dejavnike, ki vplivajo na njihovo delovanje. V nadaljevanju bom izpostavila prednosti in slabosti malih podjetij, saj je pomembno, da podjetja svoje slabosti minimizirajo in maksimizirajo svoje prednosti. V zadnjem poglavju pa bom opredelila MSP po merilih velikosti v EU ter Sloveniji in jih nato primerjala.

1.1 POMEN IN OPREDELITEV MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ

MPS so zanimiva zaradi svoje drugačnosti v poslovanju, saj se njihov ekonomski prispevek za celotno gospodarstvo vidi v (Glas, 2000, str. 45 - 47):

- ustvarjanju delovnih mest;
- MSP kot pomembnem viru inovacij;
- povečanju dohodka s prodorom na tuje trge;
- MSP kot zibelki velikih podjetij;
- spreminjanju strukture gospodarstva.

Eden od problemov današnjih gospodarstev je brezposelnost, zato je posameznikom in državi veliko do tega, da podjetja ustvarjajo nova delovna mesta. Danes prav nova podjetja veliko prispevajo k zaposlovanju in zagotavljajo boljše možnosti za življenje.

Za MSP je značilno, da iščejo tržno priložnost prav v tem, da ponudijo nekaj novega, drugačnega in posebnega. Pomembno je, da so hitra v razvoju od zamisli do ponudbe novosti na trgu, saj skušajo tako doseči konkurenčno prednost pred drugimi podjetji (Glas, 2000, str. 47).

Z vidika **zaposlovanja** in **inovativnosti** MSP predstavljajo pomemben vir zaposlenosti tako v Evropi kot v Sloveniji (Tomanovič, 1999, str. 1). So ključno področje ustvarjanja možnosti za nadaljni gospodarski razvoj in imajo velik pomen pri ustvarjanju delovnih mest (Antončič et al., 2002, str. 35). Na ekonomski in družbeni razvoj imajo MSP velik učinek, saj veliko prispevajo k ustvarjanju delovnih mest ter delujejo na področju inovacij (Glas & Pšeničny 2000, str. 47 - 49).

MSP zadovoljujejo potrebe na lokalnem trgu, a vendar se zaradi svoje dinamičnosti hitro širijo tudi na tuje trge in tako **povečujejo dohodek**. Ker so MSP potencialno nova velika podjetja, so dopolnilo ponudbe na regionalnem trgu in tako povečujejo dohodek v regiji s prodorom na tuje trge (Glas & Pšeničny 2000, str. 47 - 49). MSP prevzemajo vlogo hrbtenice uspešnih nacionalnih gospodarstev. Zaradi svoje prilagodljivosti postajajo čedalje bolj internacionalizirana posredno ali neposredno v velikih mednarodnih podjetjih kot poslovni partnerji (Žakelj, 2004, str. 13). Tomanovič (1999, str. 1) prav tako meni, da

imajo MSP pomembno vlogo pri pospeševanju konkurenčnosti evropske industrije, saj so prožna in sposobna za prilagajanje in pripomorejo k razvoju in specializacijam. Prav to je velika prednost, ki jo morajo MSP izkoristiti. Prav hitro spreminjajoče se tehnološko okolje ter globalizacija trgov ponujata nove priložnosti in izzive.

MSP so **zibelka velikih podjetij**. Uspešna MSP lahko sčasoma prerastejo v velika podjetja. Jaklič (2005, str. 145) označuje mala podjetja kot prilagodljiva, nestabilna, velika pa kot delno toga. Vendar prihaja do pogostega sodelovanja med njimi, saj se med seboj dopolnjujejo. Mala podjetja ponavadi razpolagajo z dovršenim tehničnim znanjem, velika pa imajo sredstva za nadaljni razvoj, produkcijo in trženje.

Podjetništvo je pomembna silnica pri spreminjanju strukture gospodarstva. Podjetništvo pa je, kot poudarjajo Rebernik et al. (v Prašnikar, J. in Cirman, A., 2008), gonilna sila razvoja malih in srednjih podjetij. MSP so močno prisotna v vseh sektorjih gospodarstva, največ pa v storitvah in v predelovalnih dejavnosti, v katerih prevladujejo tehnološko intenzivna podjetja.

Vendar pa je ustanovitev MSP samo začetek. Velik pomen ima predvsem doseganje večje stopnje rasti: rast zaposlenih, razširitev izbora izdelkov, trga in prometa. Spretnosti in izkušnje podjetnika niso dovolj za rast poslovanja večje velikosti podjetja. Zahteva po novi tehnologiji in seveda znanju za njihovo izvajanje se povečuje. Potrebno je novo osebje z dodatnimi znanji ter dostop do novih trgov. Glavni pogoj za rastoče podjetje pa so finančne naložbe (Komisija Evropske skupnosti, b.l.).

DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA DELOVANJE MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ

Podjetje se srečuje z okoljem in z dejavniki, ki iz tega okolja izhajajo. Dejavnike, ki vplivajo na delovanje MSP, razdelimo na notranje in zunanje. Zunanji dejavniki so tisti, na katere podjetje nima vpliva, notranji pa tisti, na katere podjetje deloma lahko vpliva.

Zunanji dejavniki so (Žakelj, 2004, str. 17 - 19):

- trgovinska politika: zaradi visokih transakcijskih stroškov, ki predstavljajo v MSP velik delež, so v MSP v podrejenem položaju v primerjavi z velikimi podjetji;
- makroekonomsko okolje: stabilno okolje predstavljajo nizka inflacija, trdna domača valuta, visoka stopnja zaposlenosti, proračunsko ravnovesje itd.;
- regulatorno in administrativno okolje: pomembno pri preprečevanju nelojalne konkurence.

Notranji dejavniki so (Žakelj, 2004, str. 17 - 19):

- dostop do sodobne tehnologije in znanja;
- dostop do informacij;

- kakovostna delovna sila;
- dostop do finančnih virov.

1.2 PREDNOSTI IN SLABOSTI MALIH PODJETIJ

Podjetja morajo pri svojem delovanju poznati svoje prednosti oziroma slabosti. Prednosti morajo obdržati in jih razvijati, svoje slabosti pa morajo čimbolje odpraviti, saj so slabosti tiste, ki velikokrat pretehtajo odločitev za samostojno podjetniško pot. Pri obstoju oziroma pri poslovanju se srečujejo s številnimi ovirami, ki jih morajo prestati.

Čeprav so MSP sposobne hitrih odzivov na nove priložnosti in pravočasnih preoblikovanj inovativnih idej, se pri svojem delovanju srečujejo s številnimi ovirami. Te obsegajo preobsežne administrativne in regulatorne obremenitve, pomanjkanje ljudi z ustrezno izobrazbo na trgu dela, težaven dostop do primernih finančnih virov ter nezadovoljiva poslovna infrastruktura (Žakelj, 2004, str. 7).

Rebernik et al. (v Poslovni bazar, 2008) navaja prednosti in slabosti malih podjetij v primerjavi z velikimi. V navedeni tabeli so predstavljene prednosti in slabosti zgolj malih podjetij (velja tudi za srednje velika podjetja).

Tabela 1: Prednosti in slabosti malih podjetij

Mala podjetja	Prednosti
Marketing	Sposobnost hitrega reagiranja na hitro spreminjajoče zahteve trga.
Upravljanje	Odsotnost birokracije. Dinamični, podjetni managerji reagirajo na nove priložnosti in so pripravljeni prevzemati riziko.
Notranje komunikacije	Učinkovite in neformalne komunikacijske mreže. Omogočajo hitre odzive na reševanje notranjih problemov. Zagotavljajo sposobnost za hitro prilagajanje spremembam okolju.
Mala podjetja	Slabosti
Kvalificirana tehnična delovna sila	Pogosto primanjkuje primernih tehničnih specialistov.
Zunanje komunikacije	Pogosto primanjkuje časa ali virov za identifikacijo in rabo zunanjih virov znanstvenih in tehnoloških ekspertiz.
Uradni predpisi	Pogosti ne morejo obvladovati kompleksnosti predpisov. "Stroški predpisov" na enoto so za majhna podjetja pogosto visoki.
Finance	Lahko se spopadajo z velikimi težavami pri privabljanju kapitala, zlasti rizičnega. Inovacije predstavljajo nesorazmerno veliki finančni riziko. Nesposobni razprostrti riziko po portfelju projektov.

Vir: M.Rebernik et al. Podjetništvo in management malih podjetij, 1997.

Prednosti malih podjetij so v dinamičnosti in prilagodljivosti na hitre spremembe. Z upravljalškega vidika podjetni managerji reagirajo na nove priložnosti in so pripravljeni prevzemati riziko. Značilno je, da je lastnik podjetja največkrat v njem tudi zaposlen. Medsebojne komunikacije so v malih podjetjih bolj učinkovite in neformalne.

Slabosti malih podjetij se pojavljajo pri finančnem vidiku, saj se podjetja spopadajo z velikimi težavami pri privabljanju kapitala. S tem je povezana tudi rast, saj se spopadajo s težavami pri pridobivanju zunanjega kapitala. Primanjkuje jim tudi kvalificiranih strokovnjakov in pa čas/viri za uporabo znanstvenih in tehnoloških ekspertiz. Slabost malih podjetij je tudi pri obvladovanju patentnega sistema, saj so cene previsoke.

Na podlagi SWOT analize slovenskega malega gospodarstva sta Glas in Pšeničny (2000, str. 72) identificirala naslednje prednosti malih podjetij. Med **prednostmi** sta navedla tradicijo obrtniškega in družinskega podjetništva, motivirano delovno silo z visoko stopnjo delovne etike, strukturo slovenskega gospodarstva, prometne in trgovske povezave in dostop do trga EU, hitro rast in izpolnjevanje tržnih niš, ustvarjanje baze dohodka in zaposlenosti, lokacijo Slovenije, visoko stopnjo družbene kohezije in skupne vrednosti ter visoko stopnjo zaupanja v poslovno rast.

Med **priložnostmi** sta uvrstila hiter razvoj slovenske podjetniške in poslovne strukture, normalizacijo popoldanskega dela in sive ekonomije, možnost razvoja tranzita in fizične infrastrukture, prestrukturiranje nekdanjih družbenih podjetij, izločanje manjših enot, razvoj kooperantstva in notranjega podjetništva, pritegnitev premoženja gospodinjstev, nepremičnin in prihrankov, državne nabave in uvoz, tuja vlaganja (prenos tehnologij, znanja) ter graditev dodatnih omrežij malih podjetij (Glas & Pšeničny, 2000, str. 72).

Slabosti se kažejo v pomanjkanju splošnega poslovnega znanja, v nepredvidljivem davčnem sistemu, neprijazenosti do malih podjetij, v majhni podjetniški osnovi, nesprejemanju tveganja, v sinergiji med obrtjo, malimi podjetji in nekdanjimi družbenimi podjetji, neprimernem servisiranju bančnega sistema malih podjetij, pomanjkanju dolgoročnih financ, netržni usmeritvi in v premajhnem domačem trgu z visoko stopnjo monopolizacije (Glas & Pšeničny, 2000, str. 72).

Med **nevarnostmi** sta uvrstila visoko rast malih podjetij, zmanjšanje pomoči nekdanjim družbenim podjetjem in zmanjšanje upokojevanja, nastanek regionalnih neskladij v starih industrijskih centrih, nizko raven raziskav in razvoja ter inovacij, ranljivost nasproti zunanjim šokom ter togost delovne sile (Glas & Pšeničny, 2000, str. 72).

1.3 OPREDELITEV MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ V EVROPSKI UNIJI IN SLOVENIJI

Komisija Evropske skupnosti (2009) določa merila velikosti podjetij, ki veljajo za države članice EU. V skladu s priporočili, ki so začela veljati 01.01.2005, velikostne razrede mikro, malih in srednje velikih podjetij sestavljajo podjetja, ki zaposlujejo manj kot 250 oseb in imajo letni promet, ki ne presega 50 milijonov EUR, ali pa letno bilančno vsoto, ki ne presega 43 milijonov EUR.

Merila velikosti podjetij v Sloveniji ureja Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD). ZGD razporeja podjetja na mikro, majhne, srednje in velike družbe po naslednjih kriterijih: povprečno število delavcev v poslovnem letu, čisti prihodki od prodaje in vrednost aktive (ZGD-1, Uradni list RS št. 42/2006).

Mikro podjetje je družba, ki izpolnjuje dve od treh meril: povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega 10, čisti prihodki od prodaje ne presegajo 2.000.000 EUR in vrednost aktive ne presega 2.000.000 EUR.

Majhno podjetje je družba, ki izpolnjuje dve od treh meril: povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega 50, čisti prihodki od prodaje ne presegajo 7.300.000 EUR in vrednost aktive ne presega 3.650.000 EUR.

Srednjo podjetje je družba, ki izpolnjuje dve od treh meril: povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega 250, čisti prihodki od prodaje ne presegajo 29.200.000 EUR in vrednost aktive ne presega 14.600.000 EUR.

Veliko podjetje je družba, ki ni mikro, mala in srednja družba kot opredeljujejo prejšnji pogoji.

Podjetja so razporejena na mikro, majhne, srednje in velike družbe na podlagi podatkov dveh zaporednih poslovnih let na bilančni presečni dan bilance stanja (ZGD-1, Uradni list RS št. 42/2006).

Tabela 2: Kriteriji za razvrščanje podjetij

Kategorija podjetja	Število zaposlenih	Čisti prihodki od prodaje	Vrednost aktive
Mikro	< 10	< 2.000.000 EUR	< 2.000.000 EUR
Mala	< 50	< 7.300.000 EUR	< 3.650.000 EUR
Srednja	< 250	<29.200.000 EUR	<14.600.000 EUR
Velika	Je družba, ki ni mikro, malo ali srednjo.		

Vir: ZGD-1, Uradni list RS št. 42/2006, popr. ZGD-1B, Uradni list RS št. 62/2008.

1.4 PRIMERJAVA MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ V EVROPSKI UNIJI IN SLOVENIJI

V naslednji obravnavi sta prikazani tabeli po podatkih Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJ PES), ki upoštevata oddane poslovne bilance v Sloveniji. V tabeli 3 je prikazano število vseh podjetij ter velikostni razredi podjetij od leta 2002 do leta 2009. Podjetja so do leta 2005 razporejena v dva velikostna razreda, to je mala in srednja podjetja. Od leta 2006 naprej pa ZGD razporeja podjetja po velikostnih razredih na mikro, mala, srednja in velika podjetja. Tako se v MSP združijo

mikro, mala in srednja podjetja. V tabeli 4 pa je predstavljeno število zaposlenih v vseh podjetjih po velikosti za obdobje 2002 do 2009.

Tabela 3: Število vseh podjetij in delež MSP v Sloveniji v obdobju od leta 2002 do 2009

Leto	Število vseh podjetij v Sloveniji	Mala podjetja	Srednja podjetja	Velika podjetja	Število MSP	Delež MSP v %
2002	38.051	36.255	975	821	37.230	97,84
2003	39.837	37.978	1.020	839	38.998	97,89
2004	42.068	40.540	756	772	41.296	98,16
2005	43.711	42.157	786	768	42.943	98,24
2006	45.330	43.830	745	755	44.575	98,33
2007	48.781	47.205	797	779	48.002	98,40
2008	51.997	50.460	763	774	51.223	98,51
2009	53.897	52.350	790	757	53.140	98,59

Vir: AJPES, letna poročila podjetij, ki oddajo poslovne bilance (podatki iz leta 2002- 2009).

V obdobju 2002 - 2009 se je število podjetij v vseh velikostnih razredih v Sloveniji povečalo. S tem pa se je tudi povečalo število MSP. V Sloveniji je bilo leta 2002 37.230 MSP podjetij oziroma 38.051 vseh podjetij, v letu 2009 pa je bilo 53.140 MSP oziroma 53.897 vseh podjetij. V letu 2009 so MSP predstavljala 98,6 % vseh podjetij v Sloveniji.

Tabela 4: Število vseh zaposlenih in delež zaposlenih v MSP v Sloveniji v obdobju od leta 2002 do 2009

Leto	Število vseh zaposlenih v Sloveniji	Mala podjetja	Srednja podjetja	Velika podjetja	Število vseh zaposlenih v MSP	Delež MSP v %
2002	469.166	148.077	83.432	237.657	231.509	49,34
2003	464.381	148.149	84.678	231.554	232.827	50,14
2004	468.053	170.938	75.430	221.685	246.368	52,64
2005	474.601	175.446	77.206	221.949	252.652	53,23
2006	478.839	187.304	74.860	216.675	262.164	54,75
2007	499.465	199.654	81.211	218.599	280.865	56,23
2008	510.754	215.677	79.096	215.980	294.773	57,71
2009	479.894	205.209	76.768	197.917	281.977	58,76

Vir: AJPES, letna poročila, registrirana podjetja (podatki iz leta 2002- 2009).

Od leta 2002 do 2009 se je delež zaposlenih v MSP v Sloveniji povečal. V Sloveniji je bilo leta 2002 231.509 zaposlenih v MSP oziroma 469.166 zaposlenih v vseh velikostnih razredih. Leta 2008 je bilo največ zaposlenih; 294.773 zaposlenih je bilo v MSP oziroma 510.754 zaposlenih v vseh velikostnih razredih. Leta 2009 pa je število zaposlenih upadlo; 281.977 je bilo zaposlenih v MSP oziroma 479.894 zaposlenih v vseh velikostnih razredih. V letu 2009 so MSP zaposlovala 58,76 % vseh zaposlenih v Sloveniji.

Za EU - 27 je prikaz števila vseh podjetij in števila MSP za obdobje 2002 - 2009 neprimeren, saj Evropski statistični urad upošteva samo določene dejavnosti po SKD-ju z vidika podjetij in samostojnih podjetnikov. Potrebno pa je tudi upoštevati, da rezultati niso

odraz trenutnega stanja v posamezni državi članici, saj je večina podatkov zaradi narave statističnega poročanja zajetih z dve ali tri letnim zamikom. Podatki za EU - 27 so zbrani samo za nefinančne dejavnosti.

V tabeli 5 je prikazana primerjava MSP po velikostnih razredih v nefinančnem sektorju za leto 2006 v Sloveniji in povprečjem EU - 27. Zajema podjetja ter samostojne podjetnike. Podatki za Slovenijo v tem poglavju tako niso neposredno primerljivi s podatki iz tabel 3 in 4, kjer sem analizirala vsa podjetja brez samostojnih podjetnikov (ne le nefinančni sektor gospodarstva) v obdobju od leta 2002 do leta 2009.

Tabela 5: MSP po številu podjetij, zaposlenosti, dodane vrednosti v nefinančnem sektorju v Sloveniji in EU -27, 2006

Velikost podjetij	Podjetja			Zaposlenost			Dodana vrednost		
	Slovenija		Eu-27	Slovenija		Eu-27	Slovenija		EU-27
	Število vseh podj.	Delež podj. v %	Delež podj. v %	Število vseh zaposl.	Delež zaposl. v %	Delež zaposl. v %	V milijardi h EUR	Delež dod. v %	Delež dod. v %
Mikro	94.696	92,8	91,8	178.670	28,2	29,7	4	19,9	21,0
Mala	5.773	5,7	6,9	111.371	17,6	20,7	4	18,6	18,9
Srednje velika	1.285	1,3	1,1	133.755	21,1	17,0	4	21,3	18,0
MSP	101.754	99,7	99,8	423.796	67,0	67,4	11	59,8	57,9
Velika	272	0,3	0,2	208.665	33,0	32,6	8	40,2	42,1
Skupaj	102.026	100,0	100,0	632.461	100,0	100,0	19	100,0	100,0

Podatki se nanašajo na nefinančni sektor gospodarstva (NACE C-I, K). Ocene je izdelala družba EIM Business and Policy Research, temeljijo pa na strukturni statistiki podjetij iz leta 2006.

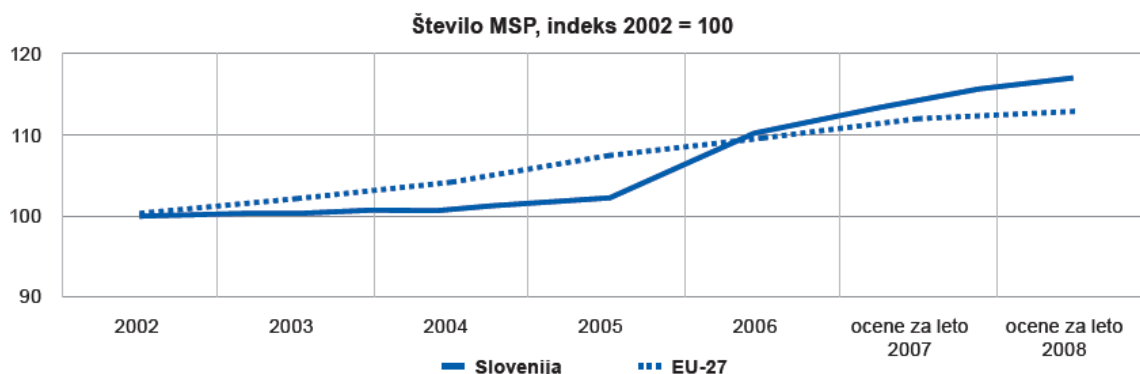
Vir: Eurostat, dopolnil EIM.

Primerjava med slovenskimi in evropskimi podjetji za leto 2006 kaže, da je število MSP v Sloveniji manjše od povprečja držav EU - 27. Delež mikro, malih in srednje velikih podjetij se bistveno ne razlikuje. Prispevek slovenskih MSP k celotnemu gospodarstvu z vidika dodane vrednosti je glede na povprečje EU - 27 nekoliko višji (60 % v primerjavi z 58 % v EU- 27). Zaposlovanje v mikro podjetjih v Sloveniji (28 %) je bilo nekoliko nižje od evropskega povprečja (30 %) (Akt za mala podjetja 2009, str. 2).

Primerjava MSP v Sloveniji in EU- 27 v nefinančnem sektorju v obdobju od leta 2002 do leta 2008 po številu podjetij, zaposlenosti in dodane vrednosti.

Slike 1, 2 in 3 prikazujejo število MSP, zaposlovanje in dodano vrednost v Sloveniji v primerjavi s povprečjem EU- 27 od leta 2002 do 2008.

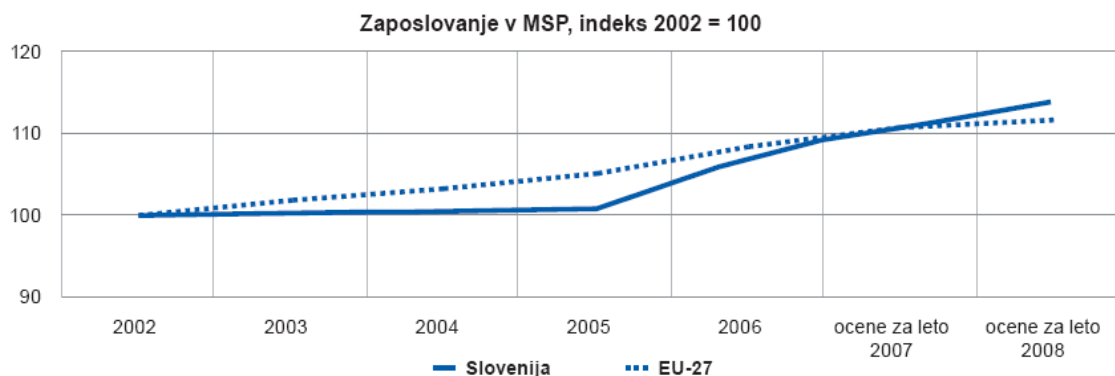
Slika 1: Število MSP v Sloveniji in EU - 27 v nefinančnem sektorju v obdobju od leta 2002 do 2008

Vir: Akt za mala podjetja, 2009, str. 2.

Iz slike 1 je razvidno, da se je število MSP v Sloveniji od leta 2002 do leta 2008 povečalo za 17 %, v EU - 27 pa v povprečju zgolj za 13 %. V skupinah malih in srednje velikih podjetij, je bila rast števila podjetij nižja kot v skupini mikro podjetij (Akt za mala podjetja 2009, str. 2).

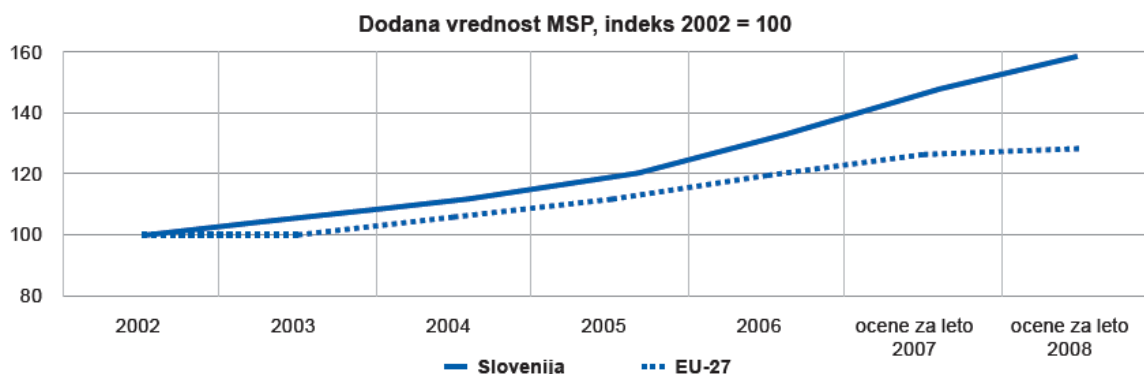
Slika 2: Zaposleni v MSP V Sloveniji in EU - 27 v nefinančnem sektorju v obdobju od leta 2002 do 2008

Vir: Akt za mala podjetja, 2009, str. 2.

Zaposlenost v slovenskih MSP se je povečala za 14 %, v EU - 27 pa v povprečju zgolj za 12 %. Od leta 2002 do vključno leta 2005 je raven zaposlenosti v MPS v Sloveniji ostala nespremenjena. Od leta 2005 naprej pa je začela naraščati. V EU - 27 je zaposlenost v MPS vsako leto naraščala (Akt za mala podjetja 2009, str. 2).

Slika 3: Dodana vrednost v MSP v Sloveniji in EU - 27 v nefinančnem sektorju v obdobju od leta 2002 do 2008

Vir: Akt za mala podjetja, 2009, str. 2.

Dodana vrednost MSP v Sloveniji se je od leta 2002 do leta 2008 povečala za 57 % in je presegala raven povprečja EU, kjer se je dodana vrednost povečala le za 28 % (Akt za mala podjetja 2009, str. 2).

2 OZADJE FINANČNE KRIZE

V drugem delu bom predstavila ozadje finančne krize. Najprej bom opredelila krizo in izpostavila pomembne razloge za začetek svetovne finančne krize. V zadnjem poglavju pa bom pojasnila posledice finančne krize za MSP v EU.

Slovenijo je zajela finančna kriza, ki se je razvila iz hipotekarne krize v Ameriki. Vendar ne govorimo zgolj o finančni krizi, temveč o svetovni gospodarski krizi; prizadete so skoraj vse gospodarske dejavnosti v svetu.

2.1 OPREDELITEV KRIZE

Pojem kriza pomeni stanje, ki se pojavi, kadar doživljamo velike negativne spremembe. Večina avtorjev opredeljuje krizo kot neuspešno stanje v podjetju. Avtorji so pri opredelitvi krize deloma različni.

Gabel (2008) krizo opredeljuje kot kakršenkoli dogodek, ki lahko resno škoduje ljudem, ugledu in finančnemu stanju organizacije.

Tavčar (1990, str. 397) opredeljuje krizo kot akutno oviro, ki preprečuje učinkovito poslovanje ali celo obstoj podjetja. Kriza podjetja je v normalnem gospodarskem okolju huda in resna zadeva, ki za daljše obdobje, tudi za vse življenje, onemogoči odstavljene poslovodje, izniči lastnino ter čez noč povzroči brezposelnost stotih in tisočev zaposlenih.

Kriza je kratkotrajno, neugodno in kritično stanje v podjetju, ki je nastalo zaradi zunanjih in notranjih vzrokov, in neposredno ogroža nadaljnji obstoj in razvoj podjetja (Dubrovski,

2003, str. 2). Repovž (1993, str. 14) opredeljuje krizo kot rezultat vrste pomanjkljivosti v poslovanju in razvoju podjetja.

Kriza lahko vodi v propad podjetja, lahko pa nam predstavlja tudi priložnost za nov in močnejši začetek.

2.2 NASTANEK FINANČNE KRIZE

Finančna kriza se je začela septembra oziroma oktobra leta 2008 v Ameriki. Kot navaja Franjo Štiblar (2009, str. 143) naj bi se začela:

- s propadom investicijske banke Lehman Brothers, ki naj bi se natančneje zgodil 15.9.2008;
- posledično naj bi izginile oziroma se preoblikovale tri pomembne investicijske banke Merrill Lynch, Goldman Sachs in Morgan Stanley;
- na robu preživetja so se znašle banke, hranilnice in zavarovalnice;
- države so prejemale reševalne ukrepe; za zagotovitev likvidnosti, možnost državnih slabih finančnih naložb, državne dokapitalizacije in za prevzeme institucij, katerim je grozil propad, državne garancije za posojanje med bankami, neomejene državne garancije za depozite, pa tudi spremembe pravil delovanja trga (prepoved kratkih prodaj);
- države so začele angažirati javna sredstva, prevzemati tveganja, ki so se nakopičila v finančnih institucijah. Količina in končni znesek sta bila ogromna;
- težka pridobitev sredstev za financiranje tekočih primanjkljajev (Islandija, Madžarska, Ukrajina, Belorusija, Pakistan).

Franjo Štiblar (2009, str. 143) meni, da so znaki finančne krize vsak dan močnejši in številčnejši:

- prepолоvitev borznih indeksov konec leta 2008,
- izguba dela finančnikov,
- odpuščanje delavcev v realnem sektorju,
- padec zaupanja potrošnikov,
- slabšanje konjunkturalnih pričakovanj gospodarstvenikov,
- padec prodaje na drobno, posebej pa avtomobilov.

Prašnikar in Cirman (2008, str. 7) prav tako menita, da ima sedanja kriza v primerjavi s preteklimi izvor na najrazvitejšem finančnem trgu. V drugi polovici leta 2008 je posledično povzročila kolaps globalnih finančnih trgov. Začelo se je s padcem borznih indeksov in propadanjem velikih finančnih institucij. Kreditna aktivnost se je močno zmanjšala – banke so začutile nevarnost, čemur se ni bilo mogoče ogniti. Vse to je postalo resničnost. Države so se uprle in stopile skupaj v akcijo. Druga za drugo so oblikovale velike reševalne pakete za umiritev nastalih razmer. Namen je bil dober, finančni trgi so si

navidezno opomogli, niso pa previdevali, da so se težave v realnem sektorju šele dobro začele. Dejstvo je, da so podjetja v krizi; s tem pa tudi ogroženost delovne sile.

Vpliv finančne krize je zaznamoval poslabšanje poslovnega zaupanja in padec svetovne trgovine. Ogrožen je bil izvoz, investiranje, razvoj, izguba delovnih mest, prestrukturiranje podjetij, padec profita itd. Tudi večina gospodarskih panog je bilo prizadetih. To velja predvsem za predelovalne dejavnosti, gradbeništvo in avtomobilsko industrijo.

Franjo Štiblar (2009, str. 143) meni, da finančna kriza v Evropi zaostaja za Ameriko. Razlogi so v večji in tesnejši povezanosti vseh trgov, hitrejšem širjenju. V okviru EU oziroma Evropske monetarne unije Slovenija zaostaja v zaznavanju recesije. Znaki postajajo močnejši: napovedano ali dejansko odpuščanje delavcev, zmanjšanje izvoznih naročil, borzni indeks se je v zadnjem letu več kot prepolovil, prodaja že pada. S tem je povezano umirjanje inflacije, česar vzrok je padec finančnega povpraševanja. Posledica le teh pa je tudi padec cen surovin in transporta. Padec v avtomobilski industriji bo negativno vplival na druge sektorje. Predvsem na sektor stortitev in finančni sektor. Za oživitve finančnih trgov, kot kažejo prejšnje izkušnje, bo potrebno daljše časovno obdobje.

2.3 VPLIV FINANČNE KRIZE NA MALA IN SREDNJA PODJETJA V EVROPSKI UNIJI

Komisija Evropske skupnosti vsako leto napravi letno poročilo o MSP v EU. Ker je vpliv finančne krize na MSP v EU kot v Sloveniji povzročil padec rasti proizvodnje in zaposlenosti, so v poročilu napravili prikaz stanja v letu 2009, 2010 ter napoved za leto 2011. V tabeli 6 in 7 sta prikazani rast proizvodnje in zaposlenosti.

Tabela 6: Napoved rasti proizvodnje po velikostnih razredih za nefinančni sektor za EU - 27 v obdobju 2009-2011 (v %)

Leto	Mikro	Mala	Srednja	MSP	Velika
2009	-4,6	-5,7	-6,4	-5,5	-6,5
2010	0,9	0,8	1,0	0,9	1,1
2011	1,7	1,9	2,2	1,9	2,4

Vir: Napoved EIM, ki temelji na evropski ekonomski napovedi- jesen 2009, str.11.

Iz tabele 6 je razvidno, da rast proizvodnje upada močneje v srednje velikih in velikih podjetjih, kot pa v mikro in majhnih podjetjih. Razlika je v sestavi prodaje med velikostnimi razredi v kombinaciji z neenakomerno porazdelitvijo zasebne potrošnje in izvoza ter naložb. Mikro in mala podjetja so najbolj pomembna v gradbeništvu, hotelirstvu, in restavracijah, poslovnih storitvah, trgovini na drobno in debelo, ter so predvsem usmerjena na domači trg. Srednje velika in velika podjetja so še posebej vidna v

predelovalnih dejavnostih in imajo relativno visok delež izvoza v celotni prodaji. V letu 2011 je napovedana rast proizvodnje pozitivna (Komisija Evropske skupnosti; Letno poročilo o MSP v letu 2009, str. 11, 12).

Tabela 7: Napoved rasti zaposlenosti po velikostnih razredih za nefinančni sektor za EU - 27 v obdobju 2009-2011 (v %)

Leto	Mikro	Mala	Srednja	MSP	Velika
2009	-1,0	-2,1	-3,5	-1,9	-3,9
2010	-1,8	-1,8	-1,3	-1,7	-1,0
2011	-0,8	-0,4	0,1	-0,5	0,6

Vir: Napoved EIM, ki temelji na evropski ekonomski napovedi- jesen 2009, str.12.

Finančna kriza je povzročila negativno rast zaposlenosti v letu 2009 in 2010 v vseh velikostnih razredih. V letu 2011 napoved predvideva, da bo rast zaposlenosti pozitivna, vendar samo v srednje velikih in velikih podjetjih (Komisija Evropske skupnosti; Letno poročilo o MSP v letu 2009, str. 11-12).

3 ANALIZA VPLIVA FINANČNE KRIZE NA POSLOVANJE MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ V IZBRANIH DEJAVNOSTIH V SLOVENIJI

V tretjem delu diplomske naloge bom na podlagi vseh pridobljenih podatkov analizirala vpliv finančne krize na poslovanje MSP v Sloveniji, v izbranih dejavnostih. Najprej sem morala pregledati dejavnosti, jih poiskati in opredeliti po SKD-ju 2008. Nato pa sem določila posamezne dejavnosti, ki naj bi bile najbolj ogrožene. Te dejavnosti so: predelovalna dejavnost, gradbeništvo, trgovina, promet in skladiščenje ter finančna in zavarovalniška dejavnost.

Ker je moj namen predstaviti MSP po kriterijih razlikovanja, sem morala poiskati institucijo, ki bi mi pripravila poročila. S pomočjo AJ PES-a sem lahko analizirala podatke podjetij, ki upoštevajo oddane poslovne bilance.

Na podlagi podatkov, prikazanih v prilogi, sem izoblikovala tabele, kjer so vpisani posamezni podatki. Za prikaz posledic finančne krize sem upoštevala leto 2008 in pa leto 2009. S pomočjo statističnega indeksa je razvidna primerjava. Prikazan je tudi odstotek vseh podjetij po kriterijih: število zaposlenih, prihodkih in dobičku. Podjetja so razporejena po dejavnostih v skladu z Uredbo o standardni klasifikaciji dejavnosti.

Pri analizi posamezne dejavnosti izhajam iz dejstva, da finančna kriza povzroča padec rasti gospodarstva. Ker se pričakuje zmanjšanje v letu 2009, bo presenetljivo, če bodo MSP sploh dosegla povečanje zaposlenih, prihodkov in čistega dobička.

PREDELOVALNE DEJAVNOSTI

SKD: C- predelovalne dejavnosti

Tabela 8: Prikaz poslovanja MSP v predelovalni dejavnosti v letu 2008 in 2009

Velikost podjetij	Število podjetij			Število zaposlenih	Prihodki	Čisti dobiček
	% vseh podj. 2008	% vseh podj. 2009	I _{09/08}	I _{09/08}	I _{09/08}	I _{09/08}
Mikro	83,2	83,17	101,02	88,17	77,04	57,51
Mala	9,1	9,08	101,32	88,53	79,81	79,25
Srednja	4,2	4,22	98,93	90,13	84,72	130,82
Velika	3,5	3,53	94,91	85,67	79,95	80,61
Skupaj	100,0	100,00	100,74	87,25	80,44	89,70

Vir: Letna poročila gospodarskih družb za leto 2008 in za leto 2009, AJPES.

V letu 2009 (prilogi 1 in 2) je bilo 6.726 podjetij. Število vseh MSP podjetij se je v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 povečalo za 0,74 %. V mikro in malih podjetjih se je število podjetij povečalo, medtem ko se je zmanjšalo število srednje velikih podjetij.

Zaposlenost (prilogi 1 in 2) se je v letu 2009 zmanjšala za 25.237 oziroma 12,75 %. Zaposlenost se je zmanjšala v vseh velikostnih razredih. V malih in srednje velikih je bila občutna razlika. Število zaposlenih v malih podjetjih se je zmanjšala za 11,47 %, v srednje velikih podjetjih pa 9,87 %.

Prihodki (prilogi 1 in 2) so se v letu 2009 v primerjavi z 2008 zmanjšali kar za 19,56 %. Največji upad prihodkov so imeli v mikro podjetjih za kar 22,96 % in malih podjetjih za 20,19 %.

Zmanjšal se je tudi čisti dobiček (priloga 1,2), in sicer za 14,42 %. V mikro podjetjih so dosegli samo 57, 51 % čistega dobička v primerjavi z letom 2008. Čisti dobiček so leta 2009 presegli samo v srednje velikih podjetjih, in sicer za kar 30,82 %.

GRADBENIŠTVO

SKD: F- gradbeništvo

Tabela 9: Prikaz poslovanja MSP v gradbeništvu v letu 2008 in 2009

Velikost podjetij	Število podjetij			Število zaposlenih	Prihodki	Čisti dobiček
	% vseh podj. 2008	% vseh podj. 2009	I _{09/08}	I _{09/08}	I _{09/08}	I _{09/08}

Se nadaljuje

nadaljevanje

Mikro	94,32	93,88	100,53	90,46	77,00	66,85
Mala	3,66	4,08	112,55	101,82	88,22	67,34
Srednja	1,18	1,19	101,25	101,91	82,67	90,24
Velika	0,84	0,85	103,57	90,60	76,84	60,39
Skupaj	100,00	100,00	101,00	93,86	79,54	68,30

Vir: Letna poročila gospodarskih družb za leto 2008 in za leto 2009, AJPES.

Število vseh podjetij (prilogi 1 in 2) v letu 2009 se je povečalo za 68 podjetij. Število podjetij se je povečalo v vseh velikostnih razredih, še posebej v malih podjetjih, in sicer za kar 12,55 %.

Zaposlenost (prilogi 1 in 2) se je v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 zmanjšala za 6,15 %. V malih podjetjih se je zaposlenost povečala za 1,82 %, v srednje velikih podjetjih pa 1,91 %. Medtem se je zaposlenost v mikro podjetjih zmanjšala za 9,54 %, v velikih podjetjih pa za 9,40 %.

Prihodki (prilogi 1 in 2) so se v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 zmanjšali za 20,46 %. Prizadeta so bila vsa podjetja v vseh velikostnih razredih, najbolj v mikro podjetjih, saj so se prihodki zmanjšali za 23 %.

Čisti dobiček (prilogi 1 in 2) se je v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 zmanjšal za 31,7 %. Občutno se je čisti dobiček zmanjšal v mikro podjetjih za 33,15 %, malih podjetjih za 32,66 % ter velikih podjetjih za kar 39,61 %.

TRGOVINA; VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL

SKD: G- trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil

Tabela 10: Prikaz poslovanja MSP v trgovini; vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2008 in 2009

Velikost podjetij	Število podjetij			Število zaposlenih I _{09/08}	Prihodki I _{09/08}	Čisti dobiček I _{09/08}
	% vseh podj. 2008	% vseh podj. 2009	I _{09/08}			
Mikro	91,89	91,87	102,45	97,37	77,82	67,99
Mala	5,49	5,55	103,65	99,63	89,10	85,54
Srednja	1,50	1,56	104,92	104,20	82,48	72,51
Velika	1,12	1,02	94,63	98,18	82,61	95,94
Skupaj	100,00	100,00	102,47	98,99	82,59	83,65

Vir: Letna poročila gospodarskih družb za leto 2008 in za leto 2009, AJPES.

V letu 2009 v primerjavi z letom 2008 se je število podjetij (prilogi 1 in 2) povečalo za 2,47 %. Število podjetij se je povečalo v mikro, malih in srednje velikih podjetjih, razen v velikih podjetjih, kjer se je zmanjšalo za 5,37 %.

Zaposlenost (prilogi 1 in 2) se je v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 zmanjšala za 1,01 %. Zaposlenost se je povečala samo v srednje velikih podjetjih za 4,2 %, medtem ko se je v ostalih velikostnih razredih zmanjšala.

Prihodki (prilogi 1 in 2) so se v letu 2009 v primerjavi z 2008 zmanjšali za 17,41 %. Prihodki so se zmanjšali v vseh velikostnih razredih, najbolj v mikro podjetjih, kjer so se prihodki zmanjšali za 22,18 %.

Čisti dobiček (prilogi 1 in 2) se je v letu 2009 v primerjavi z 2008 povečal za 16,35 %. Čisti dobiček se je zmanjšal v vseh velikostnih razredih. Največjo izgubo so imeli v mikro podjetjih, saj se je v letu 2009 zmanjšal čisti dobiček za kar 32,01 %.

PROMET IN SKLADIŠČENJE

SKD: H- promet in skladiščenje

Tabela 11: Prikaz poslovanja MSP v prometu in skladiščenju v letu 2008 in 2009

Velikost podjetij	Število podjetij			Število zaposlenih	Prihodki	Čisti dobiček
	% vseh podj. 2008	% vseh podj. 2009	I _{09/08}	I _{09/08}	I _{09/08}	I _{09/08}
Mikro	91,57	90,86	104,60	100,15	90,32	69,32
Mala	5,95	6,73	119,4	105,64	94,55	104,53
Srednja	1,42	1,39	103,125	87,29	80,45	88,84
Velika	1,07	1,01	100,00	97,41	84,20	58,99
Skupaj	100,00	100,00	105,41	97,94	87,21	69,68

Vir: Letna poročila gospodarskih družb za leto 2008 in za leto 2009, AJPES.

V letu 2009 v primerjavi z letom 2008 se je število podjetij (prilogi 1 in 2) povečalo za 5,41 %. Število podjetij se je povečalo v vseh velikostnih razredih. V malih podjetjih se je povečalo za kar 19,4 %.

Zaposlenost (prilogi 1 in 2) se je v letu 2009 v primerjavi z 2008 zmanjšala za 2,06 %. Zaposlenost se je povečala v malih podjetjih za 5,6 % in v mikro podjetjih za 0,15 %. Zaposlenost v srednje velikih podjetjih pa se je zmanjšala za 12,7 % in v velikih podjetjih za 2,59 %.

Prihodki (prilogi 1 in 2) so se v letu 2009 v primerjavi z 2008 zmanjšali za 12,79 %, zmanjšanje prihodkov je prisotno v vseh velikostnih razredih. V srednje velikih podjetjih so se prihodki zmanjšali kar za 19,55 %.

Zmanjšal se je tudi čisti dobiček (prilogi 1 in 2), in sicer za 31,32 %. Čisti dobiček se je povečal samo v malih podjetjih za 4,53 %, medtem ko se je zmanjšal v ostalih velikostnih razredih.

FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJAVNOSTI

SKD: K- finančne in zavarovalniške dejavnosti

Tabela 12: Prikaz poslovanja MSP v finančnih in zavarovalniških dejavnosti v letu 2008 in 2009

Velikost podjetij	Število podjetij			Število zaposlenih	Prihodki	Čisti dobiček
	% vseh podj. 2008	% vseh podj. 2009	I _{09/08}	I _{09/08}	I _{09/08}	I _{09/08}
Mikro	85,54	86,9	105,49	96,7	70,86	66,73
Mala	4,31	3,69	88,88	78,40	71,84	70,42
Srednja	0,28	0,37	133,33	52,81	112,34	62,30
Velika	9,87	9,04	95,14	81,49	43,88	62,40
Skupaj	100,00	100,00	103,83	83,46	51,82	63,93

Vir: Letna poročila gospodarskih družb za leto 2008 in za leto 2009, AJPES.

V tej dejavnosti se je število podjetij (prilogi 1 in 2) v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 povečalo za 3,83 % in to samo v mikro in srednje velikih podjetjih. V mikro podjetjih se je število podjetij povečalo za 5,49 %, v srednje velikih podjetjih pa za 33,33 %.

Zaposlenost (prilogi 1 in 2) se je v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 zmanjšala za 16,54 %. Zaposlenost se je zmanjšala v vseh velikostnih razredih, največ v srednje velikih podjetjih za kar 47,19 %.

Prihodki (prilogi 1 in 2) pa so se v letu 2009 v primerjavi z 2008 zmanjšali za kar 48,18 %. Prihodki so bili najnižji v velikih podjetjih, saj so se zmanjšali za 56,12 %. Povečali pa so se v srednje velikih podjetjih za 12,34 %.

Čisti dobiček (prilogi 1 in 2) se je v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 tudi zmanjšal, in sicer za 36,7 %. Čisti dobiček se je zmanjšal v vseh velikostnih razredih, največ pa se je zmanjšal v srednje velikih podjetjih za 37,70 %, v velikih podjetjih za 37,60 % ter mikro podjetjih za 33,27 %.

4 RAZPRAVA O REZULTATIH ANALIZE

Moje delo je temeljilo na proučevanju MSP, kjer sem analizirala število podjetij, zaposlenost, prihodek in čisti dobiček v Sloveniji v letih 2008 in 2009 za naslednje dejavnosti: predelovalna dejavnost, gradbeništvo, trgovina, promet in skladiščenje ter finančna in zavarovalniška dejavnost.

Število podjetij je v Sloveniji od leta 2002 – 2009 naraščalo kot tudi delež MSP. Zaposlenost v Sloveniji pa je od leta 2002 – 2009 naraščala samo do leta 2008, v letu 2009 pa je upadla. Upad zaposlenosti v letu 2009 je posledica finančne krize.

S pomočjo poročila Komisije Evropske skupnosti sem ugotovila, da je število MSP v obdobju od leta 2002 - 2008 v Sloveniji narastlo bolj kot število MSP v EU. Tudi zaposlenost je dosegala višjo raven v primerjavi z doseganjem zaposlenosti v EU. Pri pregledu dodane vrednosti sem zasledila, da je slovenska nad povprečjem EU, saj se je število MSP povečalo za 57 %.

Iz letnega poročila o uspešnosti MSP pa sem ugotovila, da je bilo v 27 državah članicah EU ustvarjenih 9.400.000 delovnih mest med letoma 2002 in 2008. To predstavlja letno rast 1,9 %, v primerjavi z 0,8 % rast v večjih podjetjih. To je delno zaradi hitrejše rasti števila MSP. Ta rast je bila dinamično porazdeljena po državah EU (Komisija Evropske skupnosti; Letno poročilo o MSP v letu 2009, str. 3).

Pri pregledu poslovanja mikro, malih in srednje velikih podjetij v letih 2008 in 2009 po številu podjetij, zaposlenosti, prihodkih in čistega dobička sem ugotovila naslednje: število mikro podjetij se je povečalo v vseh dejavnostih. Pozitivno rast prihodkov in čistega dobička pa mikro podjetja niso dosegla v nobeni dejavnosti. Edino povečanje so mikro podjetja dosegla pri zaposlenosti v dejavnosti prometa in skladiščenja za 0,75 %.

Število malih podjetij se je v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 povečalo v vseh dejavnostih razen v finančni in zavarovalniški dejavnosti, kjer se je število malih podjetij zmanjšalo za 11,12 %. Mala podjetja v letu 2009 niso dosegla pozitivne rasti v okviru zaposlenosti, doseganju prihodka in čistega dobička, v finančni in zavarovalniški dejavnosti ter predelovalni dejavnosti. Zaposlenost v malih podjetjih se je povečala v gradbeništvu za 1,82 % ter v dejavnosti prometa in skladiščenja za 5,64 %. Čisti dobiček so mala podjetja povečala samo v dejavnosti prometa in skladiščenja za 4,53 %.

Število srednje velikih podjetij se je v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 povečalo v vseh dejavnostih razen v predelovalni dejavnosti, kjer se je zmanjšalo za 1,07 %. V finančni in zavarovalniški dejavnosti ter dejavnosti prometa in skladiščenja so srednje velika podjetja dosegla najslabše rezultate. Srednje velika podjetja so povečala zaposlenost v gradbeništvu za 1,91 % in v dejavnosti trgovina za 4,20 %. V finančni in zavarovalniški dejavnosti so

srednje velika podjetja povečala samo prihodke za 12,34 %. Pozitivno rast čistega dobička so dosegla srednje velika podjetja v predelovalni dejavnosti za kar 30,82 %.

Moje ugotovitve se nanašajo na celotno število podjetij, zaposlenosti, prihodkov in čistega dobička po posamezni dejavnosti. Celotna slika namreč pokaže, v katerih dejavnostih so bile posledice krize najhujše. Število podjetij se je povečalo v vseh dejavnostih, največje povečanje števila vseh podjetij v letu 2009 v primerjavi z letom 2008, sem ugotovila v dejavnosti gradbeništva ter dejavnosti prometa in skladiščenja; saj je bilo zaslediti rast v vseh velikostnih razredih. Padec zaposlenosti je najbolj prizadela finančno in zavarovalniško dejavnost, saj se je zmanjšala za 16,34 % ter predelovalno dejavnost, kjer se je zaposlenost zmanjšala za 12,75 %. Prihodki niso dosegli pozitivne rasti v nobeni dejavnosti. Vse dejavnosti se gibljejo pod povprečjem, največji upad sem zasledila v finančnih in zavarovalniški dejavnosti, saj so se prihodki zmanjšali za 48,18%. Tudi čisti dobiček niso presegli v nobeni dejavnosti, saj se je zmanjšal v vsaki dejavnosti za 20 % - 40 %. Iz tega sledi, da je finančna kriza najbolj prizadela finančno in zavarovalniško dejavnost ter gradbeništvo, saj so občutili najgloblji padec po vseh kriterijih.

Zaradi omenjenih dejstev je Vlada Republike Slovenije sprejela ukrepe, s katerimi bo spodbudila gospodarsko aktivnost in odpravila proračunski primankljaj. V okviru teh pa tudi protikrizne ukrepe posebej za MSP (Slovenska izhodna strategija 2010 - 2013, 2010, str.1).

Ukrepi za oblažitev krize MSP so opredeljeni v naslednjih alinejah.

- Ukrep za financiranje političnega in strokovnega izobraževanja; namen je sofinanciranje stroškov delodajalcem pri praktičnem izobraževanju, da se lažje pridobivanje novih kadrov.
- Sofinanciranje zagona podjetij v tehnološke parke; namen je subvencionirati razvojne faze predvsem posodobitev instrumenta, s katerimi bi podjetjem zagotovili vključenost v financiranje za celotno obdobje brez potrebe po ponovnem prijavljanju.
- VALOR- spodbujanje procesa komercializacije; namen je pospešiti prenos znanja, raziskovanj, spodbujati ustanavljanje podjetij in tako zaposlovati visoko delovno silo in s tem doseči visoko dodano vrednost.
- Holdinški sklad - program instrumentov finančnega inženiringa; namen je razvoj obstoječega trga in pospešitev lastniških naložb v MSP. Tako bi povečali število zasebnih družb tveganega kapitala in pospešili razvoj MSP s potencialom hitre rasti ter multiplicirati učinek vlaganj javnih sredstev.
- Sofinanciranje stroškov projektnih interdisciplinarnih skupin; namen je vključevanje strokovnega osebja za delo razvojno raziskovalnih aktivnostih podjetja.
- Spodbujati mobilnost visokokvalitetnega osebja; namen je sodelovanje univerz, institucij..). Predvsem znanstveno raziskovalno razvojnega dela.
- Nuditi neposredne spodbude za skupne razvojne investicijske projekte; z namenom krepiti konkurenčni položaj v Evropi in drugih tujih trgov.

- Sofinanciranje nakupa nove tehnološke opreme; namen vlagati v proizvodnjo, izboljšati kvaliteto predvsem dodano vrednost na zaposlenega.
- Sofinanciranje nakupa nove tehnološke opreme; namen je spodbujanje začetnih investicij.
- Garancija sklada za bančne investicijske sklade s subvencijo obrestne mere; namen je izboljšanje tržnega položaja ter širitev dejavnosti in izboljšanja financiranja obratnih sredstvih v težjih gospodarskih razmerah. Ta ukrep je bil dan tudi s strani vlade.
- Ustanavljanje tehnoloških parkov; namen je vzpostaviti gospodarsko infrastrukturo nacionalnega pomena območij. Tudi ta ukrep je bil dan s strani vlade.
- Uvedbe razvojnih centrov; namen je koristiti znanje in infrastrukturo centrov.
- Vavčerski sistem podpore rasti in razvoja; namen je zagotoviti cenovno dostopne svetovalne storitve in usposabljanja, od najzgodnejših fazah razvoja podjetij do kasnejših fazah, če zaznajo potrebo po specifičnih znanjih.
- Podpora reševanju in prestrukturiranju podjetij; namen je pomoč za reševanje krize.

SKLEP

V Sloveniji so v letu 2009 MSP predstavljala kar 98,6 % vseh podjetij in zaposlovala 58,76 % vseh zaposlenih.

Podatki kažejo, da MSP predstavljajo ključni dejavnik gospodarske rasti in zaposlovanja tako v Sloveniji kot EU - 27. Leta 2008 se je finančna kriza, ki se je začela v Ameriki, razširila v Evropo in s tem tudi v Slovenijo. Kriza v finančnem sektorju je zajela celotno gospodarstvo in Evropo porinila v obdobje recesije. Prizadeta so bila podjetja vseh velikosti, vendar so MSP čutila največ vpliva. Slednja so v mnogih pogledih bolj občutljiva na padec gospodarske rasti. Čutijo primanjkovalje finančnih sredstev ali pa so preveč specializirana. Poleg tega imajo MSP težave pri dostopu do financ. Upad gospodarske rasti se je začel v letu 2008. V letu 2009 so se negativni trendi nadaljevali, medtem ko so napovedi za leto 2010 in 2011 že bolj vzpodbudne (Komisija Evropske skupnosti; Letno poročilo o MSP v letu 2009, str. 3).

Finančna kriza je v celoti povzročila padec zaposlenosti, prihodkov in čistega dobička, ne pa števila podjetij. V letu 2009 v primerjavi z letom 2008 se je zmanjšala zaposlenost, zmanjšali so se prihodki in čisti dobiček tako z vidika celotnega poslovanja kot po posameznih velikostnih razredih. Kljub temu pa se je število zaposlenih, prihodkov in čistega dobička MSP v letu 2009 v nekaterih dejavnostih povečalo.

Zaposlenost se je povečala v mikro in malih podjetjih v dejavnosti prometa in skladiščenja, v malih in srednje velikih podjetjih v gradbeništvu ter v srednje velikih podjetjih v trgovski dejavnosti.

Prihodki so se povečali samo v srednje velikih podjetjih v finančni in zavarovalniški dejavnosti. Čisti dobiček se je povečal v srednje velikih podjetjih v predelovalni dejavnosti ter v malih podjetjih v dejavnosti prometa in skladiščenja.

Z vidika celotnega poslovanja je finančna kriza povzročila najhujše posledice v finančni in zavarovalniški dejavnosti ter gradbeništvu.

Finančna kriza je prizadela celotno gospodarstvo. S protikriznimi ukrepi, ki jih je sprejela Vlada Republike Slovenije, bo zagotovila finančna sredstva in učinkovite storitve v podporo MSP. Tako bodo podjetja lahko okrevala in izboljšala svoj položaj. Pri premagovanju krize bo pa tudi potrebno trdo delo in sodelovanje.

Vsekakor pa kriza pomeni priložnost za nov in boljši začetek. Uspešnost in učinkovitost bodo MSP dosegla, če bodo fleksibilna in dinamična tudi v prihodnosti.

LITERATURA IN VIRI

1. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (2010). Letna poročila gospodarskih družb za leto 2008 in 2009. Ljubljana: AJPES.
2. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (2010). Poročilo o zaposlenih po velikostnih razredih podjetij. Ljubljana: AJPES.
3. Antončič, B., Hisrich, D.R., Petrin, T. & Vahčič, A. (2002). *Podjetništvo*. Ljubljana: GU Založba.
4. Dubrovski, D. (2003). *Krizni management*. Koper: Fakulteta za management.
5. Gabel, P. (2008). *Crisis Leadership Now: A Real World Guide to Preparing for Threats, Disaster, Sabotage and Scandal*. *Risk Management*.
6. Glas, M. & Pšeničny, V. (2000). *Podjetništvo – izziv za 21. stoletje*. Ljubljana: GEA College ric.
7. Jaklič M.(2005). *Poslovno okolje podjetja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
8. Komisija Evropske skupnosti (2010). *Akt za mala podjetja (SBA1) za Slovenijo leto 2009*. Najdeno 2.10.2010 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/pdf/final-vo/sba_fact_sheet_sl_slovenian_100525.pdf
9. Komisija Evropske skupnosti (2010). *Annual report on Eu small and medium - size enterprises 2009*. Najdeno 30.9.2010 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/pdf/dgentr_annual_report2010_100511.pdf
10. Komisija Evropske skupnosti (2010). *Small and medium-sized enterprises (SMEs)*. Najdeno 2.10.2010 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/index_en.htm
11. Mala in velika podjetja- prednosti in slabosti (2008). Najdeno 26.9.2010 na spletnem naslovu <http://www.poslovni-bazar.si/?mod=articles&article=1290>
12. Ministrstvo za gospodarstvo (2010). Protikrizni ukrepi. Ljubljana: Ministrstvo za gospodarstvo.
13. Prašnikar, J. in Cirman, A.(2008). *Globalna finančna kriza in eko strategija podjetij: Dopolnjevanje in nasprotovanje*. Ljubljana: Častnik Finance.
14. Rebernik, M., Tominc, p. & Pušnik, P. (2009). *Rast podjetniške aktivnosti v Sloveniji: GEM Slovenija 2008*. Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta.
15. Rebernik, M., Širec, K. (2010). *Vrzeli slovenskega podjetniškega okolja: slovenski podjetniški observatorij 2009/10*. Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta.

16. Recesija (2009). V finančnem slovarju. Najdeno 20.9.2010 na spletnem naslovu <http://www.financnislovar.com/definicije/recesija.html>
17. Repovž, L. (1993). *Management podjetij v krizi*. Bančni vestnik.
18. Statistični urad Republike Slovenije (2010). Prikaz števila podjetij v Sloveniji. Ljubljana: SURS.
19. Statistični urad Republike Slovenije (2010). Standardna klasifikacija dejavnosti 2008. Najdeno 15.8.2010 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/klasje/tabela.aspx?cvn=4978>
20. Štiblar, F. (2009). *Svetovna kriza in Slovenci: kako jo preživeti?* Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
21. Tavčar, M. (1990). Sistemski koncept kriznega upravljanja in vodenja podjetja. Organizacija in kadri 23.
22. Tomanovič, M.(1999). *Pomen malih in srednjih podjetij v Sloveniji pri vključevanju v Evropsko komisijo*, št. 1, letnik 4.
23. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS št. 42/2006*, popr. ZGD-1B. *Uradni list RS št. 62/2008*.
24. Žakelj, L. (2004). *Razvoj malih in srednje velikih podjetij v Sloveniji in Evropski uniji*. Ljubljana. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

PRILOGE

Priloga 1: Podatki o poslovanju gospodarskih družb po posameznih področjih dejavnosti SKD v letu 2009

Leto	Dejavnost SKD	Velikost gospodarskih Družb	Število gospodarskih Družb	Število Zaposlenih	Prihodki	Čisti Dobiček
				AOP 188	AOP126+153+178	AOP 186
2009	C-Predlovalne dejavnosti	1-mikro	5.610	25.174	1.684.553.679	58.079.312
2009		2-majhne	613	24.182	2.009.675.338	61.602.536
2009		3-srednje	279	32.937	3.372.518.584	177.189.876
2009		4-velike	224	90.482	13.099.296.160	451.341.956
Skupaj			6.726	172.775	20.166.043.761	748.213.680
2009	F-Gradbeništvo	1-mikro	6.397	22.212	1.468.454.538	52.641.576
2009		2-majhne	278	9.490	969.150.190	26.781.833
2009		3-srednje	81	7.540	1.110.183.018	28.644.522
2009		4-velike	58	14.086	2.544.370.613	41.465.160
Skupaj			6.814	53.328	6.092.158.359	149.533.091
2009	G - Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	1 - mikro	12.669	25.239	4.285.941.205	120.801.683
2009		2 - majhne	766	14.944	3.615.367.768	105.519.801
2009		3 - srednje	213	12.771	3.438.922.695	76.307.355
2009		4 - velike	141	36.451	13.375.628.375	290.574.359
Skupaj:			13.789	89.405	24.715.860.043	593.203.198
2009	H - Promet in skladiščenje	1 - mikro	2.158	7.035	747.611.891	18.765.899
2009		2 - majhne	160	4.589	609.529.956	15.158.074
2009		3 - srednje	33	3.043	400.704.745	22.270.597
2009		4 - velike	24	22.115	1.664.272.487	53.859.882
Skupaj:			2.375	36.783	3.422.119.079	110.054.452
2009	K- Finančne in zavarovalniške dejavnosti	1 - mikro	942	1.466	262.303.661	47.062.215
2009		2 - majhne	40	904	248.984.025	19.269.208
2009		3 - srednje	4	197	44.194.953	865.806
2009		4 - velike	98	1.171	904.893.122	151.510.854
Skupaj:			1.084	3.738	1.460.375.761	218.708.083

Vir: Letna poročila gospodarskih družb za leto 2009.

**Priloga 2: Podatki o poslovanju gospodarskih družb po posameznih področjih
dejavnosti SKD v letu 2008**

Leto	Dejavnost SKD	Velikost gospodarskih družb	Število gospodarskih družb	Število zaposlenih AOP 188	Prihodki AOP126+153+178	Čisti dobiček AOP 186
G - Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil						
2008		1 - mikro	12.365	25.931	5.507.310.006	177.656.157
2008		2 - majhne	739	14.999	4.057.499.268	123.347.177
2008		3 - srednje	203	12.256	4.169.355.590	105.223.467
2008		4 - velike	149	37.124	16.190.343.582	302.865.912
Skupaj:			13.456	90.311	29.924.508.446	709.092.713
H - Promet in skladiščenje						
2008		1 - mikro	2.063	7.024	827.682.632	27.067.713
2008		2 - majhne	134	4.344	644.687.969	14.500.806
2008		3 - srednje	32	3.486	498.052.732	25.067.415
2008		4 - velike	24	22.703	1.976.503.200	91.301.309
Skupaj:			2.253	37.557	3.946.926.533	157.937.243
K- Finančne in zavarovalniške dejavnosti						
2008		1 - mikro	893	1.516	370.166.953	70.527.760
2008		2 - majhne	45	1.153	346.587.938	27.361.724
2008		3 - srednje	3	373	39.340.328	1.389.901
2008		4 - velike	103	1.437	2.061.795.270	242.817.987
Skupaj:			1.044	4.479	2.817.890.489	342.097.372
F- Gradbeništvo						
2008		1-mikro	6.363	24.553	1.906.994.682	78.740.717
2008		2-majhno	247	9.320	1.098.491.918	39.769.165
2008		3-srednje	80	7.398	1.342.785.034	31.740.983
2008		4-velike	56	15.546	3.310.923.501	68.652.906
Skupaj			6.746	56.817	7.659.195.135	218.903.771
C-Predelovalne dejavnosti						
2008		1-mikro	5.553	28.549	2.186.402.142	101.155.522
2008		2-majhno	605	27.312	2.517.796.228	77.725.704
2008		3-srednje	282	36.542	3.980.451.748	135.440.539
2008		4-velike	236	105.609	16.384.089.390	559.864.985
Skupaj			6.676	198.012	25.068.739.508	874.186.750

Vir: Letna poročila gospodarskih družb za leto 2008.